

Sundbyberg 23 augusti

Linnéa Meyer
Departementssekreterare
Kulturdepartementet

Skriftliga synpunkter med anledning av sakråd kring flyktingmottagandet från Ukraina den 23 augusti

Utmaningar i mottagandet av flyktingar från Ukraina med funktionsnedsättning

Funktionsrätt Sverige är samverkansorganisation för 50 medlemsförbund som organiserar personer med funktionsnedsättning eller kronisk sjukdom. Tillsammans representerar vi drygt 400 000 personer.

Vilka insatser sker i vår organisation och hur ser vi på den aktuella situationen?

Vi har sedan ockupationen i februari försökt samla in erfarenheter från mottagandet av nämnda grupper från våra medlemsförbund och förmedlat denna kunskap till berörda myndigheter. I skrivande stund har vi samverkan kring frågan med Migrationsverket, MFD och MUCF.

Vi har tidigare uppmärksammat problemet med att funktionsnedsättningar inte fångas upp vid mottagandet och därmed inte heller behov, informationsbrister, oklarheter vad gäller ansvar i olika frågor och även brister när det gäller koordinering av insatser. Denna gång väljer vi att fokusera på främst två frågor;

Boende och etablering

Från och med den 1 juli sker en omflyttning av flyktingar från Ukraina utifrån de fördelningstal som Migrationsverket tagit fram för respektive kommun i Sverige.

Eftersom kunskapen saknas om hur många personer, och om vilka personer som har funktionsnedsättning och därmed ofta olika stödbehov, sker ibland olyckliga omflyttningar. Det kan handla om

personer med omfattande funktionsnedsättning som tvingas flytta från en fungerande tillvaro till en icke fungerande tillvaro, med otillgängligt boende och brist på närhet till vård och samhällsservice. Vid flytten förloras också de nätverk som är viktiga för etablering för den enskilde men också för familjer med barn.

Det är en långt större utmaning för personer med funktionsnedsättning att etablera sig än det är för andra. Det vore därför önskvärt att Migrationsverket tog hänsyn till den särskilda sårbarheten hos personer med funktionsnedsättning vid omflyttning. Den som avfärdar erbjudande om flytt, faller utanför systemet vilket kan få svåra konsekvenser på sikt.

Många personer med olika funktionsnedsättningar har fått hjälp med boende och stöd via civilsamhället och privatpersoner. En sådan lösning ger inte rätt till ekonomiskt stöd varken för individen eller för värdfamiljen. Situationen blir ohållbar på sikt, men med risken att omflyttas till en annan kommun om man registrerar sig till Migrationsverket är det många som avstår och blir kvar. Regeln får därmed en inlåsnings effekt. Vi vill se en mjukare övergång mellan civilsamhället och myndigheten.

Olika möjligheter till stöd i kommuner och regioner

Det är fortfarande ett problem att kommuner och regioner bedömer exempelvis vård som inte kan anstå på olika sätt. På vissa håll får vuxna personer tillgång till exempelvis hjälpmedel och habilitering, medan de på andra håll inte får något stöd alls. Rättigheter för migranter/flyktingar med funktionsnedsättning borde tydliggöras för större rättssäkerhet. Även denna skillnad i bedömningar får betydelse när man flyttas till en annan kommun.

Generellt om rättigheter

Det är särskilt problematiskt att flyktingar med funktionsnedsättning inte har rätt till LSS. Det innebär att man stängs ute från gruppboende, personlig assistans, ledsagning samt de andra insatserna inom LSS. Det riskerar att förvärra konsekvenserna av funktionsnedsättningen och ytterligare öka utanförskapet. Många utestängs därmed också från möjligheten att studera eller arbeta vilket drabbar individen och samhället som idag har ett stort underskott på arbetskraft.

Hur ser vi på situationen framåt?

Inledningsvis vill vi betona att den bild som nu förmedlas av att många flyktingar från Ukraina har börjat återvända inte gäller personer med funktionsnedsättning. Personer med omfattande funktionsnedsättningar kommer att mötas av stora utmaningar i ett krigshärjat samhälle inte minst vad gäller tillgänglighet och möjlighet till samhällets stöd. Vi måste därför mobilisera för att många av de som kommit och som har funktionsnedsättningar vill stanna i Sverige.

- Funktionsrättsperspektivet och det intersektionella perspektivet måste tydliggöras i mottagandet. Som det är idag saknas kunskapen vid alla viktiga moment; vid mottagandet, vid registrering, placering och i samverkan med kommuner och regioner.
- **Vi ser därför behov av en mer långsiktig samverkan mellan myndigheter och civilsamhälle, men också mellan ansvariga myndigheter när det gäller mottagande och etablering av flyktingar/migranter med funktionsnedsättning.** Denna samverkan bör ha siktet inställt på att bygga upp hållbara strukturer och en tydlig ansvarsfördelning för mottagandet i Sverige av flyktingar med funktionsnedsättning.
- **Det bör ligga ett nationellt ansvar/samordning med adekvat funktionsrättskompetens hos Migrationsverket när det gäller mottagande och placering av flyktingar med funktionsnedsättning.** Inte minst vad gäller döva, som ska placeras i teckenspråkig miljö.
- Vi hoppas att fördelningen av flyktingar mellan kommuner kommer att bidra till att mottagandet på kommunal nivå på sikt förbättras och anpassas efter behoven också hos de flyktingar som har funktionsnedsättning.
- Vi ser positivt på det uppdrag MFD har fått att vara ett stöd gällande mottagandet av personer med funktionsnedsättning från Ukraina, men ser att detta uppdrag bör omfatta **alla** flyktingar/migranter/asylsökande med funktionsnedsättning som kommer till Sverige.

Det oroar oss att funktionsrättsperspektivet har varit och delvis fortfarande är osynligt i flyktingmottagandet. Vi menar att Sveriges tolkning av EU:s massflyktsdirektiv i det perspektivet kan anses vara snävt.

I artikel 13 punkt 2 står; **Medlemsstaterna skall se till att personer som åtnjuter tillfälligt skydd får sina behov tillgodosedda när det gäller social välfärd och uppehälle, om de saknar tillräckliga medel, samt sjukvård.**

Därför menar vi att rättigheter enligt SoL, HSL, LSS ska och behöver ges av kommuner och regioner till personer från Ukraina som fått uppehållstillstånd.

Vi ser behovet av att funktionsrättsperspektivet finns med i ansvariga myndigheters arbete med mottagande och etablering av flyktingar, precis som andra intersektionella faktorer analyseras i dessa processer. Om människor får sina behov åsidosatta leder det till stora individuella och samhällsekonomiska förluster. Risken är också att personer inte får sina rättigheter i svensk lag och internationella åtaganden i FN:s Funktionsrättskonvention tillgodosedda.

Med vänliga hälsningar

Nicklas Mårtensson
Generalsekreterare

Funktionsrätt Sverige